

СПРАВА «ТОВ «СВІТ РОЗВАГ» ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ» (CASE OF SVIT ROZVAG, TOV AND OTHERS v. UKRAINE)

(заява № 13290/11 та 2 інші)

Стислий виклад рішення від 27 червня 2019 року

У 2009 році після пожежі в одному з гральних закладів, внаслідок якої дев'ять осіб загинуло та одинадцять постраждало, серед вжитих державною владою заходів було негайне зупинення Міністерством фінансів України дії усіх ліцензій на провадження діяльності з організації та проведення азартних ігор строком на один місяць та прийняття Верховною Радою України (далі — ВРУ) Закону «Про заборону грального бізнесу». Хоча Президент України наклав вето на зазначений Закон, ВРУ його пододала, і він набрав чинності. Усі ліцензії були анульовані. Заявники звернулися до судів із позовами про відшкодування шкоди, проте вони були залишені без задоволення.

До Європейського суду з прав людини (далі — Європейський суд) заявники скаржилися за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) на анулювання їхніх ліцензій на провадження діяльності з організації та проведення азартних ігор та ненадання їм відшкодування. Друга заявниця також скаржилася за цією статтею на зупинення дії її ліцензії наказом Міністерства фінансів України. Крім того, перший заявник та друга заявниця скаржилися за пунктом 1 статті 6 Конвенції, що національні суди не взяли до уваги їх посилання на положення Конвенції та практику Європейського суду, а також за статтею 13 Конвенції на відсутність ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з порушенням їхніх прав за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції.

Розглянувши скарги першого заявника та другої заявниці за пунктом 1 статті 6 Конвенції, Європейський суд щодо скарги першого заявника дійшов висновку, що у нього недостатньо підстав для визнання тлумачення законодавства національними судами свавільним та явно необґрунтованим та постановив відсутність порушення пункту 1 статті 6 Конвенції щодо першого заявника. Скаргу другої заявниці за пунктом 1 статті 6 Конвенції Європейський суд оголосив непринятною як необґрунтовану відповідно до підпункту «а» пункту 3 та пункту 4 статті 35 Конвенції.

Щодо скарги заявниці за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції на зупинення дії її ліцензії Європейський суд повторив, що правові норми, на яких ґрунтується втручання держави у мирне володіння майном, повинні бути достатньо доступними, точними та передбачуваними у їх застосуванні. Європейський суд зауважив, що Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» містив вичерпний перелік підстав та порядок анулювання ліцензій, і ніщо у законодавстві не вказувало, що органи виконавчої влади могли зупинити дію ліцензій. Європейський суд дійшов висновку, що в результаті тлумачення судами національного права повноваження органів виконавчої влади не обмежувалися жодною нормою, яка б достатньо чітко визначала обсяг та умови здійснення їхніх повноважень, отже не передбачала і захисту від свавілля. З огляду на те, що положення національного законодавства не відповідали вимогам якості «закону», Європейський суд дійшов висновку про незаконне зупинення дії ліцензії другої заявниці та констатував порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

Розглянувши скарги усіх заявників за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції на анулювання їхніх ліцензій, Європейський суд нагадав, що будь-яке втручання, окрім того, що воно має бути законним, повинно бути пропорційним. Європей-

ський суд звернув увагу, що спеціальне законодавство щодо ліцензування передбачало анулювання ліцензій лише за певних обставин, жодна з яких не мала місце у ситуації заявників. Зазначивши, що він не розглядає питання доцільності дозволу або заборони грального бізнесу загалом або в Україні зокрема, Європейський суд зосередив свою увагу саме на Законі України «Про заборону грального бізнесу» та способі його застосування до заявників. Європейський суд дійшов висновку, що по суті Законом не передбачався перехідний період, проте протягом більшої його частини дія ліцензій заявників вже була зупинена наказом Міністерства фінансів України, що є порушенням, яке Європейський суд встановив щодо другої заявниці. Законом також не передбачалося надання відшкодування власникам ліцензій у зв'язку з їх анулюванням. Крім того, формулювання Закону як тимчасового обмежувального заходу додавало ситуації невизначеності та вказувало на відсутність узгодженості у політиці національних органів влади. З огляду на зазначене Європейський суд встановив порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції у зв'язку зі способом, у який було скасовано ліцензії заявників.

Стосовно скарг другої заявниці та третього заявника за статтею 13 Конвенції Європейський суд зазначив, що окремого питання за цією статтею не виникає з огляду на підстави встановлення порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Вирішує* об'єднати заяви;

2. *Оголошує* неприйнятною скаргу другої заявниці за пунктом 1 статті 6 Конвенції, а решту скарг у заявах — прийнятними;

3. *Постановляє*, що не було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції щодо першого заявника;

4. *Постановляє*, що було порушено статтю 1 Першого протоколу до Конвенції щодо другої заявниці у зв'язку із зупиненням дії її ліцензії;

5. *Постановляє*, що було порушено статтю 1 Першого протоколу до Конвенції у зв'язку з анулюванням ліцензій заявників;

6. *Постановляє*, що немає необхідності розглядати окремо скаргу за статтею 13 Конвенції щодо другої та третього заявників;

7. *Постановляє*, що встановлення порушень само собою становить достатню справедливую сатисфакцію будь-якої моральної шкоди, якої зазнали заявники;

8. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявникам такі суми, що мають бути конвертовані у валюту держави-відповідача за курсом, на день здійснення платежу:

(i) 300 000 (триста тисяч) євро першому заявнику та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись, в якості відшкодування матеріальної шкоди;

(ii) 58 500 (п'ятдесят вісім тисяч п'ятсот) євро другій заявниці та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись, в якості відшкодування матеріальної шкоди;

(iii) 135 000 (сто тридцять п'ять тисяч) євро третьому заявнику та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись, в якості відшкодування матеріальної шкоди;

(iv) 17 000 (сімнадцять тисяч) євро першому заявнику, 2 200 (дві тисячі двісті) євро другій заявниці та 214 (двісті чотирнадцять) євро третьому заявнику та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись заявникам, в якості компенсації судових та інших витрат;

(б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

9. *Відхиляє* решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.»